

din străinătate, redarea cu exactitate și competență a conținutului lor suplimente pentru filolog lipsa contactului direct cu textul și constituie un prețios instrument de lucru. Iată care sînt descrierile de manuscrise și cărți vechi pe care ni le-a lăsat Ioan Bogdan:

1) *Cîteva manuscripte slavo-române din Biblioteca imperială de la Viena* (Extras din A.A.R., Seria II, Tom. XI, Mem. Sect. Ist., 1889, 29 p.), în care se descriu, însoțite de comentarii asupra limbii, o evanghelie pe pergament de la Ștefan cel Mare (1502), o psaltire a lui Alexandru Iliaș (1586), o evanghelie de la Petru Rareș (1534), evanghelia mitropolitului Anania (înainte de 1651), apostolul lui Anastasie Crimcoviți (1610) — toate slavone, și romanul *Varlaam și Ioasafat*, tradus în română din italiană de logofătul oltean Vlad Boțulescu, la 1764, pe cînd se afla închis la Milano ¹.

2) *O evanghelie slavonă cu traducere română din secolul al XVI-lea* («Conv. lit.», XXV, 1891, p. 33—40), fragment tipărit, descoperit în Biblioteca publică din Petersburg ².

3) *Manuscripte slavo-române în Kiev* («Conv. lit.», XXV, 1891, p. 502—511), în care se descriu, pe lângă sbornicul nr. 116 din Biblioteca Academiei teologice din Kiev (cf. mai jos), alte cinci manuscrise slavo-române din aceeași bibliotecă: tetraevangelul «scris în timpul domniei lui Petru Șchiopul și dăruit la 1575 mănăstirii Golia de însuși fondatorul acestei mănăstiri, marele logofăt Ioan Golia. Acesta este cel mai splendid evangheliar din cîte am văzut pînă acum», scrie Ioan Bogdan despre acest manuscris pe pergament, avînd inițiale și titluri scrise cu aur; tetraevangelul scris de diaconul Mihail (1546); un octoih bulgăresc din sec. al XV-lea, cu o notiță în bulgară, foarte prețioasă ca limbă, despre luarea Cetății Albe și Chiliei de către turci în 1484 (cu care este contemporană); un ceaslov de la 1575 și un tetraevangel cumpărat de cineva la 1616.

4. Ampla descriere a *Sbornicului nr. 116* din Biblioteca Academiei teologice din Kiev (*Vechile cronice...*, p. 1—22), care cuprinde texte morale și ascetice, «trei tratate gramaticale ale slavilor de sud» («Despre litere» de Hrabr, «Despre cele opt părți ale vorbirii» și un extras din opera gramaticală a lui Constantin Filozoful Kostenetki, din timpul lui Ștefan Lazarevič — începutul sec. al XIV-lea) ³, notițe astronomice și calendaristice, tratate dogmatice, polemice și apocrife, texte istorice (cronologia universală, cronica bulgărească și analele sirbești, editate de Ioan Bogdan, în *Ein Beitrag...*; *Letopișețul de la Putna nr. 1*, *Cronica lui Macarie* și *Cronica lui Eftimie*).

5. Descrierea *Codicelui de la Tulcea* (actualmente în B.A. Republicii Socialiste România, mss. slav nr. 649), care cuprinde, pe lângă o serie de texte

¹ Cf. și *Istoria României*, II, p. 537. Deși Ioan Bogdan reproduce cu claritate data (p. 27—28), nu se înțelege de ce N. Cartoian dă (referindu-se la copia făcută de Gr. Tocilescu și aflătoare la Biblioteca Academiei Române, nr. 417) anul 1743 (*Cărțile populare...*, I, și după el, la fel, I. C. Chițimia (ed. citată mai sus, p. 290).

² Data de 1580, presupusă de Karataev, nu e acceptată de Ioan Bogdan, care, studiind limba textului, ajunge la concluzia că nu poate fi atribuit lui Coresi. Cf., la fel, S. Pușcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, ed. 3, Sibiu, 1936, p. 223 (cu indicații bibliografice). Vezi, de asemenea, I. Bianu, N. Hodoș, D. Simonescu, *Bibliografia românească veche*, vol. I, nr. 25 și vol. IV (Indreptări), nr. 25, București, 1898, 1944. Despre cercetările acad. E. Petrovici și ale lui L. Demény vezi I. Pataki, *Cea dintîi tipăritură în limba română*, «Tribuna», IX, nr. 36, 9 sept. 1965, p. 8—9. Cf. acum, în urmă L. Demény, *O tipăritură slavo-română precocesiană*, „Studii”, XVIII, 1965, nr. 5, p. 1001—1038.

³ Cf. V. Jagiç, *Рассуждения южнославянской и русской старины о церковнославянском языке*, în *Исследования по русскому языку*, т. I, St. Pb., 1885—1895.